

JAČANJE
RAZVOJNIH
KAPACITETA
PRIMORSKO-GORANSKE
ŽUPANIJE

PLAN RAZVOJA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE OD 2022.-2027. GODINE

Analitička podloga

CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA

Izradio:

Srđan Kerčević

Javna ustanova „Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije“

Sadržaj:

1. CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA.....	3
1.1. Civilno društvo	3
1.2. Zaklade	8
1.3. Vjerske organizacije	8
1.4. Financiranje organizacija civilnog društva- udruga.....	9
2. SUSTAV ZAŠTITE I SPAŠAVANJA	11
2.1. Policijska uprava primorsko-goranska	13
2.2. Vatrogasna zajednica Primorsko-goranske županije	14
2.3. Lučka kapetanija Rijeka.....	16
2.4. Županijski operativni centar	17
2.5. Državni ured za zaštitu i spašavanje - Područni ured za zaštitu i spašavanje Rijeka (PUZSR)	17
2.6. Hrvatska gorska služba spašavanja (stanice Rijeka i Delnice).....	17
2.7. Društvo Crvenog križa Primorsko-goranske županije (DCK PGŽ)	18
2.8. Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko- goranske županije (NZZJZ PGŽ)...	19
2.9. Zavod za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije (ZZHM PGŽ).....	19
2.10. Čimbenici utjecaja na krizna stanja u Primorsko-goranskoj županiji	21
2.11. Suočavanje s zdravstvenim krizama- COVID-19	21
2.12. Sustav prehrane	23
2.13. Obnovljivi izvori energije	24
2.14. Klimatske promjene	25
2.15. Ocjena pripremljenosti institucija i društva za suočavanje s kriznim pritiscima	26

1. CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA

1.1. Civilno društvo

Stupanj socijalne kohezije, društvene integracije te funkcionalnost demokracije na određenom području ovisi i o razvijenosti civilnog društva koje čini kohezivni element javnog društvenog djelovanja. Kao najširi pojam, civilno društvo je „...prostor između obitelji, države i tržišta gdje se građani udružuju radi promicanja zajedničkih interesa.“¹. Temelji se na dobrovoljnom aktivizmu pojedinaca u okviru različitih inicijativa čime se, u normativnom smislu, manifestira samoorganizirano djelovanje u svrhu ostvarenja određenog javnog dobra. Takav oblik društvene samoorganizacije pretpostavlja razvijen stupanj demokratskog društveno-političkog ozračja (primarno pluralizam), uređen sustav vladavine prava i prostor garantiranih sloboda imanentan liberalno-demokratskim političkim sustavima. Stoga se (ne)izravan učinak djelovanja civilnog društva može odrediti kao socijalni kapital². Za razliku od tržišta i javnog sektora, jedna od značajnih karakteristika civilnog sektora jest njezina neovisnost i neprofitni karakter, a organizacije civilnog društva često su prisutne u onim područjima u kojima komercijalne usluge nisu dostupne³ i/ili dovoljno zastupljene⁴. Europska unija prepoznaje važnost i ulogu civilnog društva na različitim razinama putem otvorene metode koordinacije, ali i formalnom zastupljenosti organizacija civilnog društva u Europskom gospodarskom i socijalnom odboru (EGSO), instituciji Europske unije koja, uz predstavnike sindikata (radnika) i poduzetnika, okuplja i predstavnike organizacija civilnog društva. Organizacije civilnog društva nisu isključivo akteri u pogledu usklađivanja standarda i korektivni faktor u smislu usklađivanja pravne stečevine i primjene prava, već su i važan element u kontinuiranom „produbljivanju“ europeizacijskog⁵ procesa. Dakle, uloga civilnog društva je višestruka: potiče participativnu demokraciju na lokalnom području, predstavlja partikularne stavove i interese građana, pridonosi stvaranju javnih politika na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i nadnacionalnoj (europskoj) razini, sudjeluje u oblikovanju javnog mnijenja i ima važnu ulogu u upravljanju projektima, osobito onima financiranim sredstvima Europske unije.

¹ Bežovan, Gojko; Matančević, Jelena: „Civilno društvo i pozitivne promjene“, Školska knjiga, Zagreb, 2017., str. 68.

² Socijalni kapital definiran kao sociokulturno obilježje neke skupine ili pojedinca koje se sastoji od civilne participacije, civilnosti i uopćenog povjerenja pri čemu može poboljšati učinkovitost društva olakšavanjem spontane suradnje ili usklađenog djelovanja (Putnam, 2003: 179) i kao takav predstavlja multidimenzionalan koncept definiran preklapanjem različitih horizontalnih mreža suradnje, a koje obilježava neka mjera povjerenja, poštivanja zajedničkih normi i reciprocitet (Šalaj, 2003).

³ Bežovan, Gojko; Matančević, Jelena: „Civilno društvo i pozitivne promjene“, Školska knjiga, Zagreb, 2017., str. 26

⁴ Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva: Vodič kroz udruge u Europskoj uniji, dostupno na poveznici: https://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/vodic_kroz_udruge_u_eu.pdf (pristupljeno 5. travnja 2020.)

⁵ Europeizacija je definirana kao proces izgradnje, rasprostranjivanja i institucionaliziranja formalnih i neformalnih pravila, procedura, političkih paradigama, stilova, načina rada te zajedničkih uvjerenja i normi koje se definiraju i učvršćuju pri oblikovanju europskih politika, a zatim se ugrađuju u nacionalne diskurse, identitete, političke strukture i javne politike (Radaelli u Saurugger, 2013: 170).

Upravo iz različitog definiranja civilnog društva, ali i raznovrsnih nacionalnih zakonskih okvira koji različito uređuju zakonodavstvo po pitanju klasifikacije, djelovanja i rada organizacija civilnog društva, na razini EU-a ne postoji objedinjena baza podataka, koja bi poslužila kao referentni izvor za komparaciju. Međutim, u okviru praćenja Strategije Europa 2020, odnosno prioriteta koji se odnosi na socijalnu participaciju i uključivanje, dostupni su podaci koji mogu pokazati tendencije u aktivnoj participaciji na razini EU-a i država članica. Prema podacima Eurostata iz 2015.⁶ godine, prosjek EU-a u pogledu sudjelovanja građana starijih od 16 godina u formalnim aktivnostima iznosi 19,3%, dok je u Hrvatskoj tek 9,7% građana sudjelovalo u nekom obliku formalnih volonterskih aktivnosti. Prosjek volontiranja građana u neformalnim aktivnostima u EU-u prosjek iznosi 22,2%, dok prosjek za Hrvatsku iznosi 17,2%. U Hrvatskoj je građanski aktivizam također ispod EU prosjeka i iznosi 5,7%. Evidentna je niža stopa građanske aktivne participacije u Hrvatskoj te niža stopa volontiranja. Indikativna je i činjenica da na nacionalnoj razini ne postoji jedinstvena evidencija volonterstva koja bi pratila detaljniji (ne)formalni angažman građana te omogućila kvalitetniju socijalnu participaciju i uključivanje.

Promatrajući broj organizacija civilnog društva u Hrvatskoj, prema posljednjim podacima Ministarstva uprave, ukupan broj registriranih udruga je 51.541.

Tablica __: Pregled registriranih udruga po županijama

	ŽUPANIJA	BROJ REGISTRIRANIH UDRUGA	Broj stanovnika obuhvaćen po udruzi	Broj udruga na 10 000 stanovnika
1.	Bjelovarsko-bilogorska	1.134	95	105,1
2.	Brodsko-posavska	1.676	84	119,6
3.	Dubrovačko-neretvanska	1.912	63	157,7
4.	Grad Zagreb	12.924	62	160,6
5.	Istarska	3.090	68	148
6.	Karlovačka	1.384	84	118,5
7.	Koprivničko-križevačka	1.307	82	121,3
8.	Krapinsko-zagorska	1.180	106	94,1
9.	Ličko-senjska	663	68	146,7
10.	Međimurska	964	114	87,7
11.	Osječko-baranjska	3.763	74	135,7
12.	Požeško-slavonska	861	79	126,9
13.	Primorsko-goranska	4.049	71	141,2

⁶ Izvor: Eurostat, 2015. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Social_participation_and_integration_statistics#Formal_and_informal_voluntary_activities (pristupljeno 6. travnja 2020.)

	ŽUPANIJA	BROJ REGISTRIRANIH UDRUGA	Broj stanovnika obuhvaćen po udruzi	Broj udruga na 10 000 stanovnika
14.	Sisačko-moslavačka	1.657	90	111,5
15.	Splitsko-dalmatinska	4.925	91	109,9
16.	Šibensko-kninska	1.378	73	137,6
17.	Varaždinska	1.539	109	92,6
18.	Virovitičko-podravska	717	105	95,3
19.	Vukovarsko-srijemska	1.494	103	96,8
20.	Zadarska	1.876	90	111,6
21.	Zagrebačka	3.048	102	98,5
	Ukupno	51.541	80	125,2

Izvor: Prema podacima Ministarstva uprave

Prema navedenim podacima za 2019. godinu, najviše udruga, očekivano, registrirano je u Gradu Zagrebu, i to njih 12.924, zatim u Splitsko-dalmatinskoj županiji, njih 4.925 te u Primorsko-goranskoj županiji, u kojoj je registrirano 4.049 udruga što potonju Županiju svrstava na treće mjesto prema broju registriranih udruga, indicirajući veću razvijenost civilnog sektora i viši stupanj participativnosti. Iako se broj registriranih udruga u Županiji povećao za 120 novoregistriranih udruga u odnosu na 2013. godinu, udio udruga registriranih u Županiji i dalje iznosi 7,85% udruga na nacionalnoj razini. Analizirajući podatke u odnosu na broj stanovnika, broj registriranih udruga u Primorsko-goranskoj županiji iznosi 141,2, i veći je od prosjeka Republike Hrvatske koji iznosi 125 udruga na 10.000 stanovnika, što je svrstava na visoko četvrto mjesto na nacionalnoj razini, nakon Grada Zagreba, Dubrovačko-neretvanske i Ličko-senjske županije. Omjer broja stanovnika na jednu udrugu iznosi 71, i iznad je nacionalnog prosjeka (80 stanovnika na jednu udrugu). U odnosu na prethodna razdoblja, omjer se i dalje smanjuje što govori o sve većem broju registriranih udruga na području Županije te sudjelovanjem udruga u svim segmentima djelovanja na području Županije.

Tablica__ : Pregled ukupnog broja registriranih organizacija civilnog društva u Primorsko-goranskoj županiji

Godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Ukupan broj registriranih udruga	4020	3964	3998	4036	4034	4049
Aktivne	3575	3693	3809	3914	4020	4048
U prestanku	37	30	21	21	2	0
Brisano	408	241	168	101	12	1

Izvor: Prema podacima Ministarstva uprave

Prema prikazanim podacima, primjetan je trend povećanja registriranih udruga na području Županije, što ukazuje na kontinuitet interesa građana za participativnim javnim djelovanjem. Prema istraživanju provedenom među roditeljima učenika polaznika programa Građanskog odgoja i obrazovanja (GOO) u gradu Rijeci (tzv. „Riječki model“) visoki su postoci odgovora (iznad 70%) na pitanje o važnosti organizacija civilnog društva za razvoj demokracije i rješavanje niza društvenih problema. Međutim, od ukupnog broja ispitanika, njih 78% nisu članovi sportskih klubova, humanitarnih organizacija, udruga za ljudska prava i demokratskih vrijednosti i sličnih⁷. Unatoč razvijenoj mreži organizacija civilnog društva, prepoznaje se potencijal za dodatnim motiviranjem stanovništva Županije za sudjelovanjem u različitim oblicima civilne participacije. Civilno društvo na području Županije bilježi kontinuirani rast te su preko raznovrsnih udruga zastupljene sve ključne djelatnosti, no sektor ima daljnju tendenciju razvoja.

Tablica 1. Broj udruga prema djelatnostima u Županiji

Po djelatnostima	Broj udruga	Udio u ukupnom broju %
Sportske	896	17,65%
Kulturne	793	15,62%
Gospodarske	274	5,4%
Tehničke	190	3,74%
Socijalne	388	7,64%
Okupljanje i zaštita djece, mladeži i obitelji	178	3,5%
Zdravstvene	240	4,73%
Hobističke	74	1,45%
Ekološke	316	6,22%
Prosvjetne	379	7,46%
Humanitarne	124	2,44%
Udruge domovinskog rata	47	0,92%
Znanstvene	241	4,75%
Duhovne	92	1,81%
Etničke	40	0,78%
Zaštita prava	318	6,26%
Nacionalne	336	6,62%
Okupljanje i zaštita žena	27	0,53%
Informacijske	76	1,49%
Ostale djelatnosti	45	0,88%
Ukupno	5074	100%

Izvor: Prema podacima Ministarstva uprave

Prema djelatnostima najviše je registriranih sportskih udruga i to 896 (17,65%), kulturnih s 793 ili 15,62% udruga, socijalnih s 388 (7,64%) udruga, prosvjetnih s 379 udruga (7,46%) te ekoloških udruga kojih je registrirano 316, a čine udio od 6,22% od

⁷ Čulum, Bojana; Čekolj Nadja; Kušić, Siniša: „Dekonstrukcija moći (nacionalne) obrazovne politike na primjeru građanskog odgoja i obrazovanja“, u „Ka novim iskoracima u odgoju i obrazovanju. Zbornik radova sa 2. međunarodne znanstveno- stručne konferencije“, Dedić Bukvić, Emina ; Bjelan-Guska, Sandra (ur.). Sarajevo, 2018. str. 94-106.

ukupnog broja udruga na području Županije. Također, pojedine udruge registrirane su u više područja djelatnosti.

Tablica __. Broj udruga u jedinicama lokalne samouprave PGŽ

Jedinica lokalne samouprave	Broj udruga	Sudjelovanje u %
1. Rijeka	1793	44,28%
2. Opatija	249	6,15%
3. Crikvenica	143	3,53%
4. Mali Lošinj	143	3,53%
5. Viškovo	109	2,69%
6. Matulji	120	2,96%
7. Krk	116	2,86%
8. Rab – Lopar	123	3,03%
9. Delnice	100	2,47%
10. Kastav	109	2,69%
11. Bakar	99	2,44%
12. Cres	56	1,38%
13. Vrbovsko	59	1,45%
14. Novi Vinodolski	65	1,6%
15. Čabar	63	1,55%
16. Čavle	70	1,72%
17. Omišalj	65	1,6%
18. Kostrena	67	1,65%
19. Lovran	59	1,45%
20. Jelenje	47	1,16%
21. Kraljevica	54	1,33%
22. Vinodolska općina	37	0,91%
23. Fužine	34	0,84%
24. Ravna Gora	36	0,88%
25. Mrkopalj	26	0,64%
26. Punat	30	0,74%
27. Lokve	20	0,49%
28. Klana	26	0,64%
29. Skrad	21	0,51%
30. Malinska Dubašnica	26	0,64%
31. Mošćenička Draga	19	0,46%
32. Baška	19	0,46%
33. Dobrinj	16	0,39%
34. Brod Moravice	14	0,34%
35. Vrbnik	16	0,39%
Ukupno	4049	100,0

Izvor: Prema podacima Ministarstva uprave

Najveća koncentracija registriranih udruga na području Županije je u Gradu Rijeci, kao političkom, administrativnom i gospodarskom središtu Županije i to njih 1.793, s udjelom od 44,28% u ukupnom broju udruga u Županiji. Slijede Opatija sa udjelom od

6,15% ili 249 udruga, Crikvenica i Mali Lošinj, oboje s 3,53 % ili 143 udruge te Rab-Lopar sa 120 udruga i udjelom od 3,03%.

Od ostalih organizacija civilnog sektora, značajno je spomenuti i strane udruge registrirane na području Primorsko-goranske županije. Prema podacima iz Registra stranih udruga Ministarstva uprave, na području Županije registrirano je šest stranih udruga, što čini 4% sveukupnog broja stranih udruga na razini Republike Hrvatske. Sve registrirane strane udruge imaju aktivan status⁸, a prema djelatnosti registrirane su kao zdravstvene (1), ekološke (1), prosvjetne (1), znanstvene (1), duhovne (2) te dvije u ostalim djelatnostima.

1.2. Zaklade

Zakon o zakladama⁹ uređuje područje rada i osnivanja zaklada u Republici Hrvatskoj, a upisuju se u registar zaklada pri županijama odnosno Gradu Zagrebu¹⁰. Zakonska definicija zaklada navedena je kao imovina namijenjena da sama odnosno prihodima što ih stječe, trajno služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe. U tom smislu, legitimitet zaklada proizlazi iz njihove potpore obrazovanju, inovacijama, strukturnim promjenama i osnaživanju pluralizma¹¹. Na području Županije u 2020. godini registrirano je devet zaklada (deset u 2019. godini) i u aktivnom su djelovanju. Od registriranih zaklada, njih 60% nalazi se na području Grada Rijeke, dok je po jedna zaklada registrirana u Čabru, Punatu, Malinskoj i Viškovu.

Tablica __: Popis registriranih zaklada na području Primorsko-goranske županije u 2019. godini

ZAKLADA	SJEDIŠTE U JEDINICI LOKALNE SAMOUPRAVE
Zaklada "Cultura Iuris"	Rijeka
Zaklada "Dr. Viktor Ružić"	Rijeka
Zaklada za financiranje izradbe prototipova FIPRO	Rijeka
Zaklada Sveučilišta u Rijeci	Rijeka
Zaklada Marijan Filipović	Čabar
Puntarska Zaklada za starije i nemoćne osobe	Punat
Zaklada "Profesor Dr. Josip Sabol"	Malinska
Naša Zaklada - Zaklada za razvoj lokalne zajednice	Rijeka
Zaklada Fra. Marijan Blažić	Viškovo
Zaklada "Mila za sve"	Rijeka

Izvor: Ministarstvo uprave, Registar zaklada Republike Hrvatske (<https://uprava.gov.hr/registar-zaklada-republike-hrvatske/>), pristupljeno 1. travnja 2020.)

1.3. Vjerske organizacije

U civilni sektor pribrajaju se i vjerske organizacije, koje imaju važan povijesni utjecaj na društveni razvoj, ali i razvoj civilnog društva, dok u suvremenom dobu sudjeluju u

⁸ Registar stranih udruga, Ministarstvo uprave, pristupljeno: 26. ožujka 2020.

⁹ Narodne novine, br. 106/18, 98/19. stupio na snagu 1. siječnja 2019.

¹⁰ Sukladno članku 16. stavku 1. Zakona

¹¹Anheier i Daly u Bežovan, Gojko; Matančević, Jelena: „Civilno društvo i pozitivne promjene“, Školska knjiga, Zagreb, 2017., str. 18.

izgradnji socijalnog kapitala, agregaciji specifičnih interesa građana te doprinose razvoju društvene kohezije. Na području Primorsko-goranske županije u 2020. godini evidentirano je 27 vjerskih organizacija, čiji se broj povećao u odnosu na 2018. godinu kada je bilo registrirano 22 organizacije.

1.4. Financiranje organizacija civilnog društva- udruga

Prema raspoloživim podacima Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske na području Županije u razdoblju 2016.-2018. godine projekti i programi organizacija civilnog društva financirani su iz javnih izvora (Primorsko-goranska županija, gradovi i općine) u slijedećim iznosima (nisu uključene nematerijalne potpore):

Tablica __. Javni izvori financiranja projekata i programa organizacija civilnog društva (HRK)

	Ukupno	Županija	Udio Županije u ukupnom financiranju	Rijeka	Udio Grada Rijeke u ukupnom financiranju	Ostali gradovi	Sve općine
2016.	83.386.575,06	15.617.010,71	18,73%	24.623.751,26	29,53%	25.906.060,49	17.239.752,60
2017.	82.662.141,90	15.152.487,80	18,33%	25.379.778,70	30,70%	23.835.865,08	18.294.010,32
2018.	97.684.659,87	15.069.214,34	15,43%	31.127.343,99	31,87%	29.866.766,67	21.621.334,87

Izvor: Ured za Udruge Vlade Republike Hrvatske, 2016., dostavljeni podaci

Iz navedenih podataka vidljivo je da Grad Rijeka u 2016. godini ima veće iznose za sufinanciranje rada udruga od same Županije (29,53 % u ukupnom financiranju rada udruga od Županije, gradova i općina), što je proporcionalno razlici proračunskih kapaciteta Grada Rijeke i Županije, a trend je nastavljen u 2017. i 2018. godini, premda su u 2018. godini, izdvajanja Županije za udruge smanjene za 4% u odnosu na 2016. godinu. Iznos ulaganja županijskih proračunskih sredstava je u razdoblju od 2016. do 2018. godine kontinuiran i bez značajnijih odstupanja, dok je primjetan trend rasta izdvajanja za udruge od strane gradova i općina. U odnosu na 2016. godinu, izdvajanja gradova u ukupnom financiranju rada udruga povećana su za 17,1% u 2018. godini, dok su izdvajanja općina u istom razdoblju povećana za 20,2%. Ukupan iznos izdvajanja Županije, gradova i općina u 2018. godini povećan je za 14,6% u odnosu na 2016. godinu. Udruge najčešće kombiniraju više izvora financiranja: nacionalna, sredstva EU-a, županija i jedinica lokalne samouprave.

Iako Županija ima dugogodišnju tradiciju suradnje s akterima civilnog društva, što je ugrađeno u sve strateške dokumente Županije, još uvijek je prisutan nedostatak jedinstvenog sustava praćenja broja aktivnih registriranih udruga, raspodjele donacija i zapošljavanja. Upravo zbog utjecaja krize te smanjivanja javnih proračuna, nužna je buduća sustavnija evaluacija učinaka potpora udrugama koja bi omogućila bolju

usklađenost programa udruga sa strateškim ciljevima Županije, a time i mnoge sinergijske učinke na razvoj Županije.

2. SUSTAV ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Sustav zaštite i spašavanja građana te materijalnih, kulturnih i drugih dobara uređen je Zakonom o sustavu civilne zaštite¹². Organiziranje i djelovanje sustava zaštite i spašavanja u Republici Hrvatskoj utemeljeni su u Ustavu Republike Hrvatske¹³, Zakonu o sustavu civilne zaštite, Procjeni ugroženosti Republike Hrvatske od prirodnih i tehničko-tehnoloških katastrofa i velikih nesreća te pravnoj stečevini Europske unije u područjima zaštite okoliša i zaštite i spašavanja, implementiranoj u hrvatsko zakonodavstvo. Zaštita i spašavanje ostvaruje se po načelu supsidijarnosti djelovanjem operativnih snaga zaštite i spašavanja na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te na razini Republike Hrvatske. Od važnijih programa u navedenom području potrebno je istaknuti **Mehanizam civilne zaštite Europske unije** (en. *EU Civil Protection Mechanism*) čija je glavna uloga olakšati suradnju država članica u intervencijama civilne zaštite u slučaju katastrofa. Ovaj program pruža podršku naporima država članica usmjerenih na zaštitu, ponajprije ljudi, ali i okoliša i imovine, uključujući kulturnu baštinu u slučaju prirodnih katastrofa i tehnoloških ili ekoloških nesreća velikih razmjera. Mehanizam Unije za civilnu zaštitu obuhvaća tri glavne faze ciklusa upravljanja u katastrofama: prevenciju, pripravnost i odgovor u slučaju katastrofe.

Temeljne zadaće Primorsko-goranske županije u organizaciji i razvoju sustava zaštite i spašavanja jesu procjene opasnosti i posljedica koje mogu nastati, ocjena stanja/kapaciteta operativnih snaga zaštite i spašavanja, izrada dokumenta zaštite, kontinuirana prevencija, organiziranje mjera i aktivnosti radi unaprjeđenja pripravnosti snaga zaštite i spašavanja, vođenje evidencije izvora opasnosti i prijetnja, stvaranje preduvjeta za uspostavljanje jedinstvenog sustava upravljanja u krizama i izvanrednim situacijama, razvoj edukacije i obavješćivanja stanovništva te suradnja s medijima. Operativne snage sustava zaštite i spašavanja Primorsko-goranske županije čine redovne operativne snage:

- Vatrogasna zajednica Primorsko-goranske županije,
- Državna uprava zaštite i spašavanja – Područni ured Rijeka,
- Policijska uprava primorsko-goranska,
- Hrvatska gorska služba spašavanja – Stanica Rijeka i Delnice,
- Lučka kapetanija Rijeka,
- Zavod za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije,
- Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije.

Na području Županije organizirane su i dodatne snage zaštite i spašavanja koje se aktiviraju u slučaju katastrofe i/ili velike nesreće (Zajednica društava Crvenog križa Primorsko-goranske županije, Pilotski klub „Krila Kvarnera“, Hrvatska udruga za obuku potražnih pasa – Grupa potražnih pasa Rijeka, Udruga potražnih pasa Hrvatske (UPPH) te udruge koje se bave ronjenjem, planinarstvom, speleologijom, radio-

¹² Zakon o sustavu civilne zaštite, NN 82/15, 118/18.

¹³ NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14

amaterstvom, lovom, izviđanjem, itd. Na razini Primorsko-goranske županije djeluju i tri stožerna tijela u sustavu zaštite i spašavanja, a u sklopu kojeg djeluju najznačajnije operativne snage sa područja Primorsko-goranske županije:

- Stožer zaštite i spašavanja Primorsko-goranske županije;
- Županijski operativni centar (za iznenadna onečišćenja mora);
- Stožer za zarazne bolesti Primorsko-goranske županije.

Također, osnovane su i postrojbe civilne zaštite kao potpora za provođenje mjera zaštite i spašavanja kojih su nositelji operativne snage zaštite i spašavanja koje se u okviru redovite djelatnosti bave zaštitom i spašavanjem, te za provođenje mjera civilne zaštite. Trenutno Primorsko-goranska županija raspolaže sa dva tima:

- Tim za spašavanje iz ruševina (USAR), koji u svom sastavu ima tri skupine
- Tim za logistiku, koji ima tri skupine.

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u okviru svojih prava i obveza utvrđenih Ustavom i zakonom, uređuju i planiraju, organiziraju, financiraju i provode zaštitu i spašavanje, s ciljem prevencije i učinkovitog aktiviranja u katastrofama i velikim nesrećama te otklanjanju mogućih uzroka i posljedica katastrofa i velikih nesreća. U okviru Županije osigurano je i financiranje rada organizacija u području civilne zaštite, a čije su se aktivnosti provodile kroz program „Organizacija i provedba civilne zaštite“, koji je u djelokrugu Ureda Županiji putem:

1. Aktivnosti razvoja sustava civilne zaštite, s naglaskom na formiranje i osposobljavanje stožernih tijela te ustrojavanje, opremanje i osposobljavanje postrojbi civilne zaštite,
2. Aktivnosti zaštite od požara, gdje Ured Županije usko i intenzivno surađuje s Vatrogasnom zajednicom PGŽ-a, financira njenu redovnu djelatnost, a posebna pažnja se posvećuje pripremi protupožarne sezone,
3. Aktivnosti udruga od značaja za sustav zaštite i spašavanja.

U proračunu Županije izdvojena su financijska sredstva za najznačajnije operativne snage iz sustava civilne zaštite¹⁴ i to u ukupnom iznosu od 3.683.093,00 kn u 2016. godini, 3.662.500,00 kn u 2017. godini i 3.880.000,00 kn u 2018. godini. Financijska sredstva su bila namijenjena za realizaciju programskih aktivnosti Vatrogasne zajednice Primorsko-goranske županije¹⁵, specijalističkih postrojbi civilne zaštite PGŽ-a, Društva Crveni Križ PGŽ-a, HGSS— Stanica Rijeka i Stanica Delnice¹⁶ te udruga od značaja za sustav civilne zaštite na području Županije.

¹⁴ Sukladno čl. 20. Zakona o sustavu civilne zaštite, NN 82/15, 118/18

¹⁵ Sukladno Zakonu o vatrogastvu godišnje izdvajanje Županije za vatrogastvo iznosi 1% Županijskog proračuna

¹⁶ Sukladno Zakonu o Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja, Županija ima zaključen Sporazum o zajedničkom interesu za djelovanje Hrvatske gorske službe spašavanja — Stanice Rijeka i Stanice Delnice na području Primorsko—goranske županije.

Grafikon__: Financiranje sustava civilne zaštite iz proračuna Primorsko-goranske županije u razdoblju od 2016. do 2019. godine te projekcije za 2020. i 2021. godinu

Izvor: PGŽ, Izvešće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018.), Plan razvoja sustava civilne zaštite za Primorsko-goransku županiju u 2019. godini

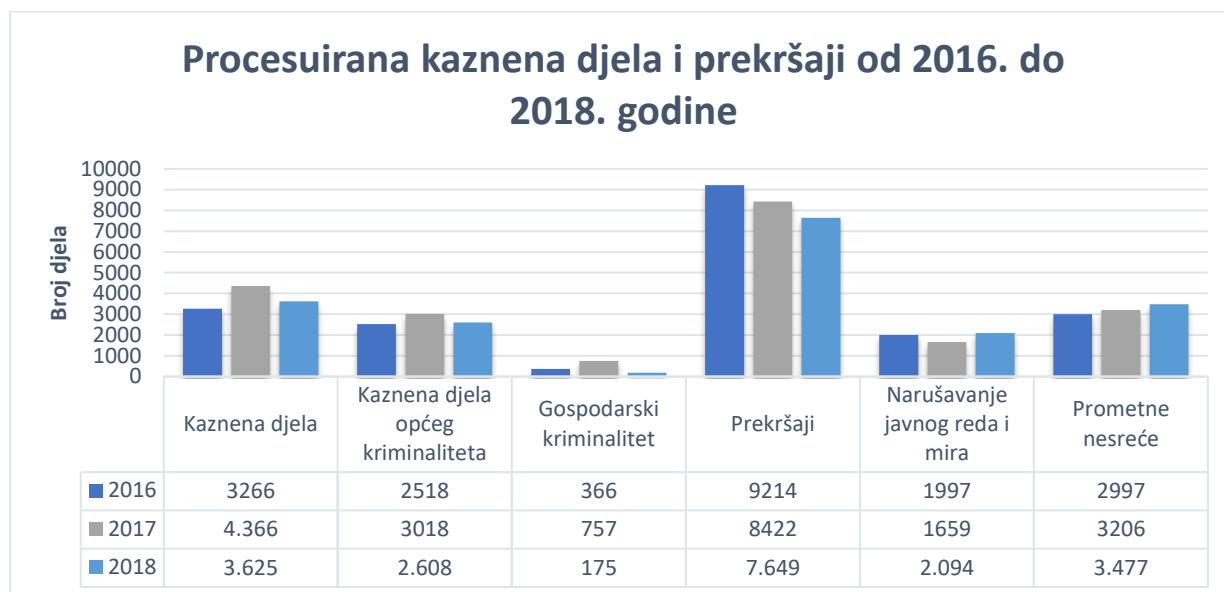
U nastavku slijedi pregled aktivnosti i ocjene stanja glavnih dionika u sustavu civilne zaštite na području Primorsko-goranske županije u razdoblju od 2016. do 2018. godine.

2.1. Policijska uprava primorsko-goranska

U skladu sa Zakonom o policiji¹⁷, policijska uprava na području za koje je osnovana prati i analizira stanje sigurnosti te pojave koje pogoduju nastanku i razvitku kriminaliteta. Osim toga, organizira, usklađuje, usmjerava i nadzire rad policijskih postaja. Izravno sudjeluje pri obavljanju složenijih poslova iz djelokruga rada policijske postaje te obavlja i provodi utvrđene mjere u graničnoj kontroli i osiguranju državne granice. Zatim, poduzima mjere radi zaštite određenih osoba i objekata te obavlja druge poslove utvrđene posebnim propisima. Prema zadnjem dostupnom Izvešću o sustavu civilne zaštite za 2018. godinu, PU primorsko-goranska zabilježila je 3.625 slučajeva kaznenih djela, što predstavlja smanjenje od 17 % u odnosu na 2017. godinu kada je evidentirano 4.366 kaznenih djela. Stopa razriješenosti slučajeva iznosi 67,6 % te nije značajno manja u odnosu na prethodnu 2017. godinu kada je stopa razriješenosti slučajeva iznosila 68,1 %.

¹⁷ NN 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19 na snazi od 18.07.2019.

Graf__: Prikaz broja procesuiranih kaznenih djela i prekršaja od PU primorsko-goranske u razdoblju od 2016. do 2018. godine na području Primorsko-goranske županije

Izvor: PGŽ, Izvješće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018.)

Prema podacima PU primorsko-goranske, primijećen je porast iznosa materijalne štete u svim vrstama kriminaliteta, od kojih je najveći porast evidentan u području gospodarskog kriminaliteta. Ipak, važno je naglasiti da je evidentiran kontinuitet pada ukupnog broja počinjenih prekršaja, ali i porast prometnih nesreća. Tijekom 2019. godine, na nacionalnoj razini donesene su izmjene i dopune Zakona o sigurnosti prometa na cestama, Kaznenog zakona te Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, čije se izmjene, među ostalim odnose i na pooštavanje mjera sankcioniranja i penalizacije kriminaliteta.

2.2. Vatrogasna zajednica Primorsko-goranske županije

Vatrogasna zajednica Primorsko-goranske županije je dobrovoljna, stručna, humanitarna i nestranačka udruga od posebnog društvenog interesa u području zaštite od požara u koju se udružuju općinske, gradske i područne vatrogasne zajednice te samostalne javne vatrogasne postrojbe i dobrovoljna vatrogasna društva s područja Županije, s ciljem zajedničkog djelovanja radi provedbe zaštite od požara i zaštite čovjekove okoline, temeljene na načelima humanitarnosti, Zakona o vatrogastvu, Zakona o zaštiti od požara, Zakona o civilnoj zaštiti te drugim srodnim propisima¹⁸. Vatrogasna zajednica PGŽ-a u 2018. godini objedinjavala je šest javnih vatrogasnih

¹⁸ Sustav vatrogastva Republike Hrvatske reguliran je Zakonom o vatrogastvu – pročišćeni tekst (Narodne novine: NN 106/99, NN 117/01, NN 96/03, NN 139/04, NN 174/04, NN 27/09 i 80/10). Navedenim zakonom raščlanjen je reguliran ustroj vatrogastva na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno na razini gradova i općina.

postrojbi i 58 dobrovoljnih vatrogasnih društava, a vatrogasne postrojbe udružene su u deset vatrogasnih zajednica. Na području Županije djeluje šest profesionalnih vatrogasnih postrojbi u gospodarstvu, kao posebna ustrojstvena cjelina pravne osobe, bez svojstva pravne osobnosti: Rafinerija nafte Rijeka, Brodogradilište 3. maj, Brodogradilište Viktor Lenac, Luka, Janaf i Zračna luka Rijeka. U 2018. godini vatrogasne službe sudjelovale su na ukupno 2.091 intervencija te je zabilježeno manje intervencija u odnosu na 2017. godinu kada je evidentirano 3.846 intervencija.

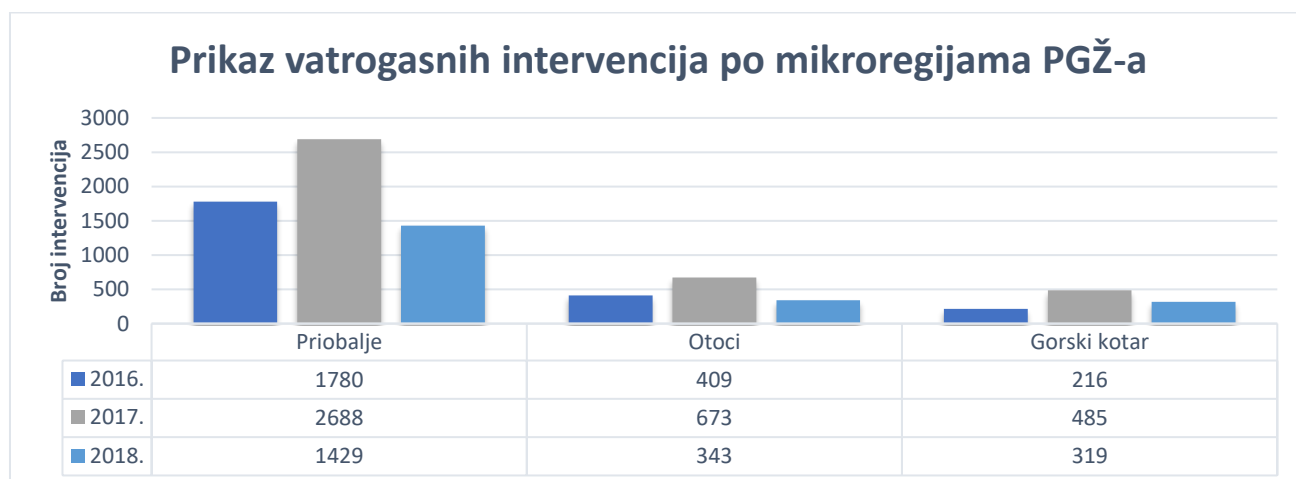
Tablica __: Prikaz vatrogasnih intervencija u razdoblju od 2016. do 2018. godine

	2016.	2017.	2018.
Požarne intervencije	1028	1658	820
Tehničke intervencije	1194	1931	1271
Ukupno intervencija	2405	3.846	2.091

Izvor: PGŽ, Izvješće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018.)

U 2018. godini zabilježen je pad požarnih događaja intervencija od preko 50% u odnosu na 2017. godinu. Tijekom 2018. godine zabilježeno je i 1.271 tehničkih intervencija te također predstavlja pad intervencija od 13,06% u odnosu na prethodnu godinu. Usporedbom nastanka svih intervencija u 2017. godini prema području djelovanja vidljivo je da najviše intervencija nastaje u Priobalju, gdje je najveća koncentracija stanovništva (2. 688- 70%), zatim na Otocima (673 — 17%) i u Gorskom kotaru (485 — 13%). Trend intervencija primjetan je i u 2018. godini, kada je prema području djelovanja evidentirano da je najviše intervencija nastaje u Priobalju u iznosu od 68,34 %, zatim na Otocima 16,4 % i u Gorskom kotaru 15,25 %.

Graf _ : Prikaz vatrogasnih intervencija po mikroregijama PGŽ-a u 2016., 2017. i 2018. godini

Izvor: PGŽ, Izvješće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018.)

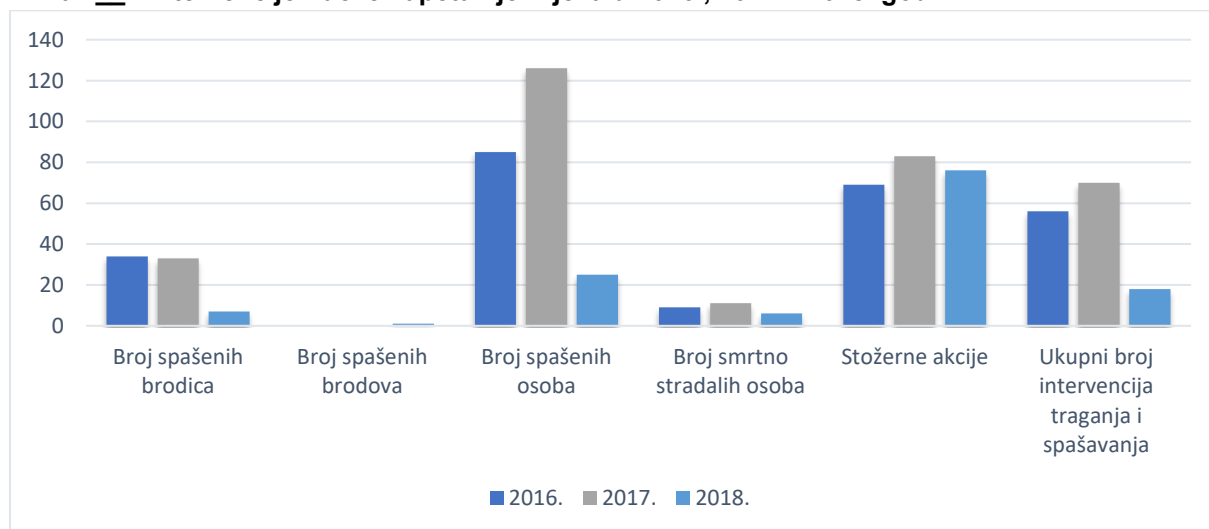
Vatrogasna zajednica PGŽ je tijekom 2017. i 2018. godine nastavila sa sustavnim ulaganjem u nabavu nove opreme i vozila čime je poboljšana opremljenost vatrogasnih

postrojbi. Od većih provedenih investicija treba istaknuti Centar za obuku interventnih službi PGŽ u Šapjanama, kao prvi takav centar u Hrvatskoj otvoren u ožujku 2020. godine, čime je omogućena uspostava dislociranog centra za upravljanje žurnim službama u izvanrednim situacijama. Ukupna vrijednost investicije je na oko 3,2 milijuna kuna, sufinancirana je sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj, Primorsko-goranske županije i Vatrogasne zajednice PGŽ-a¹⁹. Vatrogasna služba intenzivno surađuje s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave putem vlastitih članica (vatrogasnih društava) te koordiniranim aktivnostima samih jedinica lokalne samouprave. Na području Primorsko-goranske županije primjetno je ulaganje u vatrogasnu opremu i infrastrukturu te ostvarenje suradnje s drugim organizacijama u području civilne zaštite.

2.3. Lučka kapetanija Rijeka

Lučke kapetanije su područne jedinice Ministarstva mora, prometa i infrastrukture u sastavu uprave, neposredno odgovorne za obavljanje poslova sigurnosti plovidbe i nadzora pomorskog dobra.²⁰ Prema evidenciji Lučke kapetanije Rijeka, u 2018. godini evidentan je porast broja plovila u kvarnerskom akvatoriju. Za procjenu stanja civilne zaštite važan je i podatak o broju putnika koji bilježi kontinuirani rast, osobito u ljetnim mjesecima. Tijekom ljetnih mjeseci, od lipnja do rujna, osim povećanog broja putnika postojan je porast broja stranih plovila u kvarnerskom akvatoriju, a evidentan je i kontinuitet u dolascima bez većih odstupanja.

Prikaz ___ : Intervencije Lučke kapetanije Rijeka u 2016., 2017. i 2018. godini

Izvor: PGŽ, Izvješće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018. godine)

¹⁹ https://www.pgz.hr/Arhiva_novosti?year=2020&yearActive=yes&month=3&newsid=6197, pristupljeno 1. travnja 2020.

²⁰ (NN 118/18 – na snazi od 1. siječnja.2019. godine)

2.4. Županijski operativni centar

U promatranom periodu Županijski operativni centar nije imao potrebe za aktiviranjem Plana intervencija²¹, a time ni angažiranja osiguranih sredstva iz Fonda za sanaciju iznenadnih onečišćenja od nepoznatog počinitelja. Centar je tijekom 2017. i 2018. godine šest puta sudjelovao u organiziranju i provođenju čišćenja mora kod brojnih manjih i nekoliko većih onečišćenja.

2.5. Državni ured za zaštitu i spašavanje - Područni ured za zaštitu i spašavanje Rijeka (PUZSR)

Na području Županije ustrojen je Područni ured za zaštitu i spašavanje Rijeka (PUZSR) koji se sastoji od dvaju odjela: Odjela za preventivne i planske poslove i Županijskog centra 112. Osim PUZSR na području Županije djeluje i Državna intervencijska postrojba civilne zaštite-Odjel Rijeka, u sastavu koje se nalaze četiri specijalističke postrojbe civilne zaštite od ukupno 116 pripadnika:

- tim za traganje i spašavanje u urbanim sredinama,
- tim za spašavanje u poplavi,
- tim za zbrinjavanje i
- tim za tehničku potporu.

Osim navedenoga, djeluju i samostalni izvršitelji Službe za inspekcijske poslove DUZS-a, Odjela inspekcije zaštite i spašavanja i Odjela inspekcije za vatrogastvo. Na području Županije raspoređena su 26 djelatnika DUZS, od toga u 21 u PUZS Rijeka, dva u Samostalnu službu za inspekcijske poslove i tri u DIP- Odjel Rijeka. Sve jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (36 i Županija) u Županiji imaju donesene procjene ugroženosti ljudi, materijalnih sredstava i okoliša te planove zaštite i spašavanja. U svim JLS-ovima na području Županije kojima je to procjenama ugroženosti predviđeno, ustrojene su postrojbe civilne zaštite, njih ukupno 27 (24 opće namjene i 3 specijalističke).

2.6. Hrvatska gorska služba spašavanja (stanice Rijeka i Delnice)

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) je nacionalna, stručna, humanitarna, neprofitna udruga koja obavlja djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku, a u koju se udružuju stanice HGSS-a s područja Republike Hrvatske. Međunarodno je priznata i punopravni je član međunarodne organizacije IKAR—CISA. Temeljem Zakona o Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja²², 01. veljače 2007. godine sklopljen je Sporazum između Županije i HGSS Stanica Rijeka i Delnice o zajedničkom interesu za djelovanje HGSS-a na području Županije gdje djeluju dvije Stanice HGSS-a:

- **HGSS Stanica Rijeka** s ukupno 46 članova koja osigurava i djeluje na području mikroregija Otoci i Priobalje te

²¹ „Plan intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora“ (Plan intervencija) donijet je na 3. sjednici Županijske skupštine 15. srpnja 2009. godine ("Službene novine" broj 26/09, 42/12).

²² Temeljem članka 25.Zakona

- **HGSS Stanica Delnice** koja s ukupno 40 članova pokriva područje Gorskog kotara.

Tablica ___: Evidencija broja intervencija i broja spašenih osoba u 2017. i 2018. godini

	Intervencije		Broj spašenih osoba	
	2017.	2018.	2017.	2018.
HGSS Rijeka	83	65	87	91
HGSS Delnice	25	30	/	/
Županija ukupno	108	95	/	/

Izvor: PGŽ, Izvješće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018. godine)

Evidentan je manji broj intervencija u 2018. godini, ali i rast broja osoba kojima je pružena pomoć. Uzroci aktivnosti odnose se na povećanje broja turista koji se kreću van urbanih područja, bolju pokrivenost signalom u neurbanim područjima, tehničkim intervencijama (kao što su vozila u snijegu - uglavnom na cesti Jelenje-Platak i Klana-Platak) te loša osiguranja u domovima za starije i nemoćne osobe. Preduvjeti za uspješno ispunjavanje aktivnosti odnose se na materijalno i kadrovski jake obavještajne interventne baze na Platku, Malom Lošinj, Rabu i Krku koje su neophodne za rad službe. Istaknuta prednost je i komunikacija s građanstvom putem društvenih mreža u smislu informiranja, educiranja i prevencije nezgoda. Helikopterska baza nezaobilazni je čimbenik ne samo u sustavu zaštite i spašavanja već i zdravstvu, odnosno sveukupnoj sigurnosti i zaštiti građana te je istaknuta potreba za izgradnjom adekvatnog heliodroma koji trenutno postoje samo u Splitu i Zagrebu.

2.7. Društvo Crvenog križa Primorsko-goranske županije (DCK PGŽ)

Društvo Crvenog križa Primorsko-goranske županije osnovano je kao jedan od ustrojstvenih oblika Hrvatskog Crvenog križa sa svojstvom pravne osobe, kojemu su temeljem Zakona o Hrvatskom Crvenom križu²³ i Statuta Hrvatskog Crvenog križa²⁴ propisane javne ovlasti i djelatnosti koje obavlja. U DCK PGŽ udruženo je deset gradskih društava Hrvatskog Crvenog križa sa svojstvom pravne osobe: Crikvenica, Čabar, Delnice, Krk, Mali Lošinj, Novi Vinodolski, Opatija, Rab, Rijeka i Vrbovsko. Sukladno Zakonu o sustavu civilne zaštite kao i odlukama izvršnih tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatski Crveni križ određen je kao temeljna operativna snaga sustava civilne zaštite. Prema Planu zaštite i spašavanja Primorsko-goranske županije, DCK PGŽ u kriznoj situaciji organizira i provodi zbrinjavanje evakuiranog i stradalog stanovništva, pružanje laičke prve pomoći i pružanje psihosocijalne podrške. U kriznim situacijama predviđeno je da operativne snage obavljaju i zadaće traženja, osiguranja pitke vode, poboljšanja higijenskih uvjeta i promicanje higijene, pripremanje hrane u terenskih uvjetima i spašavanje iz vode. DCK

²³ (NN 71/10)

²⁴ Čl. 17 Statuta Hrvatskog Crvenog križa (NN 56/16)

PGŽ razvija i provodi i djelatnost dobrovoljnog davanja krvi čiji je svakodnevni značaj još veći u kriznim situacijama. Operativne snage DCK PGŽ čine Krizni stožer DCK PGŽ (6 članova), Interventni tim DCK PGŽ (32 člana) i Tim podrške DCK PGŽ (8 članova)²⁵. DCK PGŽ raspolaže opremom potrebnom za smještaj članova Interventnog tima i Tima podrške u terenskim uvjetima, odnosno za pripremu prihvatnog centra kapaciteta do 80 osoba.

2.8. Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije (NZZJZ PGŽ)

Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije je zdravstvena ustanova u vlasništvu Županije koja provodi javno-zdravstvenu djelatnost na njenom području. Javno-zdravstvena djelatnost obuhvaća epidemiološke mjere nadzora i intervencije, praćenja i analize zaraznih i nezaraznih bolesti, nadzor nad zdravstvenom ispravnošću namirnica, vode i predmeta opće upotrebe, kontinuirani monitoring kvalitete zraka, javno-zdravstvenu mikrobiološku djelatnost, analizu zdravstvenih pokazatelja i rada u zdravstvu, preventivne i specifične mjere zdravstvene zaštite školske djece i studenata te primarnu prevenciju i izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti. Nastavni zavod sastoji se od ureda ravnateljstva i deset odjela. Izvan sjedišta u Rijeci, poslovi Zavoda uključuju poslove Epidemiološkog odjela, Zdravstveno-ekološkog odjela te Odjela školske i sveučilišne medicine, koji su organizirani kroz sedam ispostava.

Ocjenu stanja epidemiološke službe za zarazne bolesti na području Županije karakterizira:

- sezonska pojavnost (sukladno epidemiologiji pojedine zarazne bolesti),
- ujednačenost u ukupnom broju oboljelih kroz godine,
- ujednačenost u redoslijedu vodećih zaraznih bolesti,
- mali broj epidemijskih incidenata kroz godinu.

Važno je ustrajati na provedbi programa obveznog cijepljenja kako bi se osigurala zaštita od recidiva pojedinih bolesti. Zabrinjavajući je trend pada procijepljenosti te je potrebno djelovati u smislu edukacije građanstva, kako bi shvatili važnost cijepljenja kao jedne od najuspješnijih medicinskih intervencija. Prema dosadašnjim iskustvima može se zaključiti da je javno-zdravstvena djelatnost organizirana, opremljena i osposobljena za djelovanje mogućim uvjetima katastrofa.

2.9. Zavod za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije (ZZHM PGŽ)

Zavod za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije je zdravstvena ustanova za obavljanje operativne djelatnosti izvanbolničke hitne medicine kao zdravstvene djelatnosti na primarnoj razini zdravstvene zaštite na području cijele Primorsko-goranske županije. Poslovi Zavoda se organiziraju i obavljaju u **Odjelu zdravstvene djelatnosti** sa sjedištem u Rijeci te ispostavama: Rab, Krk, Mali Lošinj, Cres, Opatija,

²⁵ Podaci za 2018. godinu

Crikvenica, Delnice, Vrbovsko i Čabar (Prezid) te **Odjelu računovodstvenih, administrativnih i tehničkih poslova**. Sukladno Mreži hitne medicine²⁶ Zavod je s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje (HZZO) u 2018. godini imao 81 ugovoreni tim hitne medicine, i to:

- 45 timova T1 (liječnik + MS/MT + vozač)
- 25 timova T2 (MS/MT prvostupnik sestrinstva + MS/MT)
- 5 timova MPDJ (liječnik + 2 MS/MT)
- 6 timova Pripravnosti (liječnik + MS/MT + vozač)

Od intervencija Zavoda, u 2018. obavljeno je ukupno 27.953 hitne intervencije na terenu, što je za 1,80% više nego u 2017. godini kada je evidentirano 27.459 hitnih intervencija. Tijekom 2016. godine zabilježeno je 27.352 hitnih intervencija. U 2018. godini primjetan je porast od 601 događaja hitne intervencije (2,16%) u odnosu na 2016. godinu.

Graf __ : Broj hitnih intervencija u razdoblju od 2016. do 2018. godine

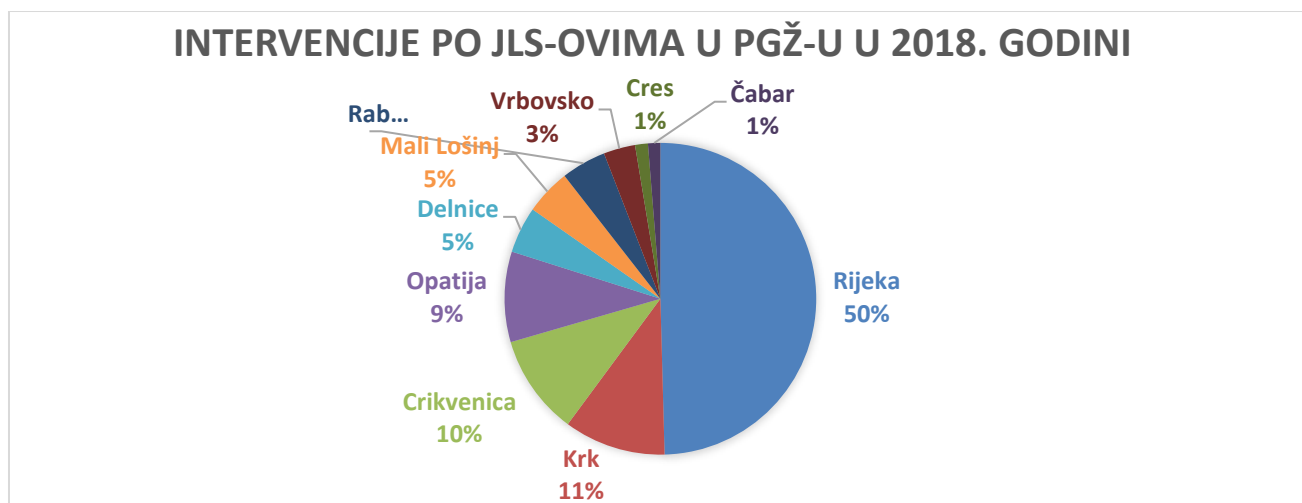

Izvor: PGŽ, Izvješće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018. godina)

Najviše intervencija na terenu tijekom 2018. godine evidentirano je u gradu Rijeci, njih 13.857, što je 49,57% od ukupnog broja intervencija u čitavoj Županiji. Potom slijede ispostave Krk, Crikvenica, Opatija, Delnice i Mali Lošinj te druge jedinice lokalne samouprave s manjim brojem stanovnika. Gotovo identičan omjer primjetan je tijekom 2016. te 2017. godine.

²⁶ (NN 49/16)

Graf __: Prikaz intervencija po jedinicama lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji u 2018. godini

Izvor: PGŽ, Izveštće o stanju sustava civilne zaštite (2016., 2017. i 2018. godina)

2.10. Čimbenici utjecaja na krizna stanja u Primorsko-goranskoj županiji

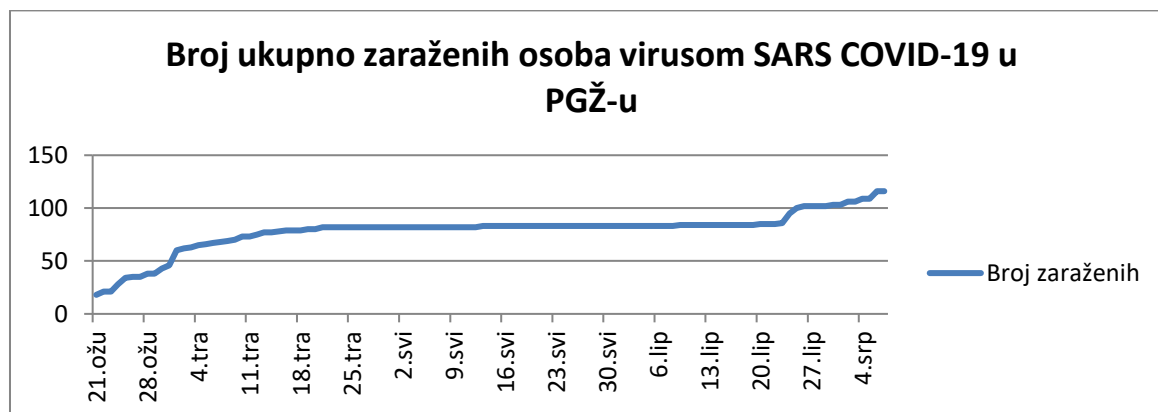
Tijekom 2020. godine, poseban pritisak bio je na sustavu civilne zaštite budući da je pandemija virusa COVID-19 imala globalne razmjere te se odrazila na cjelokupni sustav. Klima, prehrana, fosilna goriva, nove prijetnje, uključujući i korištenje digitalne tehnologije nove su vrste izazova s kojima se javni sustav suočava u cilju očuvanja zdravlja i kvalitete života građana na području Županije. Mnogi od čimbenika su globalnog/ nadsudnacionalnog karaktera i u glavnini nisu inicirani djelovanjem na lokalnoj razini, međutim, najčešće se na toj razini očekuje adekvatno djelovanje. Upravo iz navedenog razloga, sustav suzbijanja kriznih stanja mora biti adekvatno pripremljen i koordiniran, ne samo na lokalnoj i regionalnoj razini, već mora biti uključen u značajne europske sustave identifikacije izazova i rješavanja kriznih stanja, sudjelujući u različitim nacionalnim i nadsudnacionalnim mehanizmima koji za cilj imaju jačanje kapaciteta regionalne i lokalne razine za suočavanje s kriznim situacijama.

2.11. Suočavanje s zdravstvenim krizama- COVID-19

U Hrvatskoj je 11. ožujka 2020. godine Odlukom o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 uzrokovana virusom SARS-CoV-2, proglašena epidemija na području čitave Hrvatske, a mjere za suzbijanje krize odvijale su se u nekoliko faza. Na području Primorsko-goranske županije aktivno je djelovao Stožer civilne zaštite Primorsko-goranske županije, koji je u skladu s preporukama Nacionalnog stožera civilne zaštite Republike Hrvatske, provodio mjere suzbijanja krize te pratio broj kretanja novo zaraženih osoba. Utjecaj pandemije COVID-19 na društveno i gospodarsko stanje nije moguće trenutno procijeniti, ali je kriza utjecala na smanjenu gospodarsku aktivnost s jedne strane, a povećanu javnu potrošnju s druge. Prema podacima Europske komisije

u okviru Ljetne gospodarske prognoze²⁷, za Hrvatsku je predviđen pad BDP-a od gotovo 11%, kao izravna posljedica COVID-19 krize dok je, prema procjenama Državnog zavoda za statistiku, realni pad BDP-a od 15,1% najveći je realni pad od 1995. godine, kad se počela provoditi tromjesečna procjena BDP-a.

Graf _: Kretanje ukupnog broja zaraženih osoba virusom SARS COVID-19 u Primorsko-goranskoj županiji²⁸

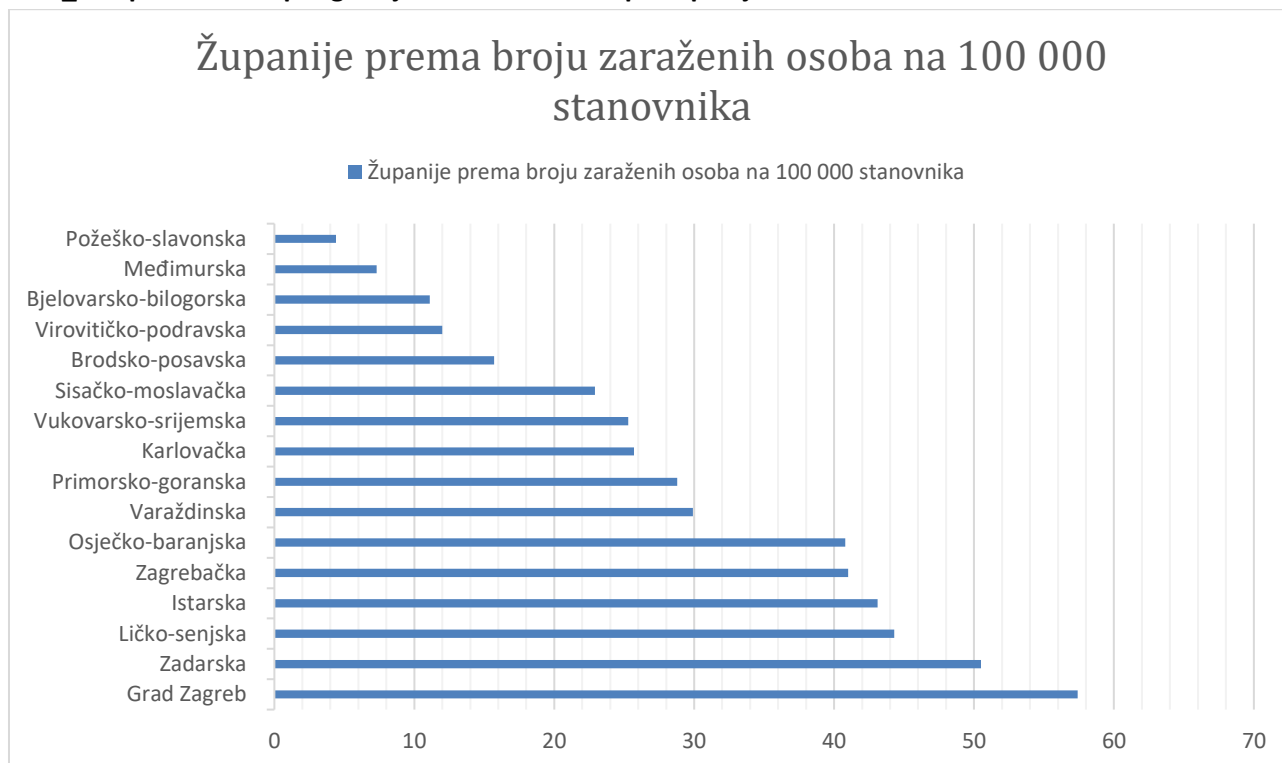
Izvor: Podaci prema Koronavirus.hr <https://www.koronavirus.hr/podaci/489> (pristupljeno, 28. travnja i 9. srpnja 2020. godine)

Analizirajući podatke o broju zaraženih osoba na 100.000 stanovnika, vidljivo je da je broj COVID-19 oboljelih osoba u Primorsko-goranskoj županiji iznosio 28,8 osoba, dok je nacionalni prosjek iznosio 28,76. Prema navedenim podacima, moguće je zaključiti da su mjere županijskog stožera provedene učinkovito te s obzirom na specifičnosti regije (posebno mikroregija Otoci i Gorski kotar), uspješno regulirale epidemiološku sliku kretanja broja zaraženih osoba.

²⁷ Europska komisija, https://ec.europa.eu/economy_finance/forecasts/2020/summer/ecfin_forecast_summer_2020_hr_en.pdf, pristupljeno: 7. srpnja 2020. godine).

²⁸ zaključno s 9. srpnja 2020.

Graf_ : Usporedba ukupnog broja zaraženih osoba po županijama

Izvor: Podaci prema Koronavirus.hr (<https://www.koronavirus.hr/otvoreni-strojno-citljivi-podaci/526>, pristupljeno 27. travnja 2020. godine)

2.12. Sustav prehrane

Hrana je temeljno ljudsko pravo prema Deklaraciji UN-a iz 1948. godine, što je razlikuje od drugih roba na slobodnom tržištu i zbog čega ima posebnu društvenu ulogu. Sustav prehrane uključuje proizvodnju hrane, procesiranje, njezinu distribuciju, marketing, potrošnju/dostupnost i otpad. Sustav prehrane trebao bi stanovništvu jamčiti sigurnost prehrane. Sigurnost prehrane se postiže „kada svi ljudi, sve vrijeme, imaju fizički, socijalno i ekonomski dostupnu dostatnu, sigurnu, nutritivno vrijednu hranu, koja zadovoljava njihove prehrambene potrebe u ostvarivanju aktivnog i zdravog života“.²⁹ Prema podacima Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije³⁰, od ukupnog broja analiziranih uzoraka u 2018. godini, njih 23,7% je karakterizirano kao mikrobiološki neispravno (u 55% uzoraka radilo se o sladoledu kao namirnici), dok je 2,85% karakterizirano kao kemijski neispravno (od čega se 17,4% uzoraka odnosi na dječju hranu i dijetne namirnice). Mikrobiološka čistoća radnog okoliša u proizvodnji i prometu hrane testirala se na 32.553 uzorka, od kojih ruke spadaju u 30 % neispravnih uzoraka³¹. Prema istom Izvješću, energetska vrijednost obroka na 14,9 % uzorka ne odgovara normativu, od čega se polovina uzoraka odnosi

²⁹ FAO, 1996.

³⁰ Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Zdravstveno-statistički ljetopis Primorsko-goranske županije za 2018. (<http://www.zzjzpgz.hr/statistika/statistika2018/pdf/13.pdf> , pristupljeno 15. srpnja 2020.)

³¹ ibid.

na obroke u Hrvatskoj vojsci te osnovnim školama (36,4 %) u Županiji³². U cilju poboljšanja prehrane u školama, uspostavljen je program „Školica zdrave prehrane“ za unapređenje prehrane djece u osnovnim školama, koji je nastao u suradnji Nastavnog Zavoda za javno zdravstvo PGŽ i Odjela za odgoj i školstvo Grada Rijeke.³³ Dodatno, Europska unija provodi Program voća, povrća i mlijeka u školama (tzv. *Školska shema*) kojim se podupire distribucija prioritetnih proizvoda (svježe voće i povrće te svježe mlijeko), a u okviru ovog Programa, za Hrvatsku je u školskoj godini 2019./2020. alocirala 2.460.840,00 EUR, dok je za školsku godinu 2020./21. alocirano 2.511.322,00 EUR³⁴.

2.13. Obnovljivi izvori energije

Energetska kriza koja se očituje sve višim cijenama fosilnih goriva, nužno nameće pitanje sigurnosti opskrbe i funkcioniranja elektroenergetskih sustava počevši od malih zajednica, gradova, županija pa i država. Sve veće potrebe za energijom ukazuju na nužnost mjera štednje energije, primjene energetske učinkovitosti kao i nužnosti obnovljivih izvora energije koji su temelj održivog razvoja u zadovoljenju energetske potreba. Kvaliteta zraka nekog područja direktno ovisna o broju i vrsti emisijskih izvora koji su locirani u bližem ili daljem okruženju. Izvori onečišćivanja zraka su nepokretni (točkasti i difuzni) i pokretni emisijski izvori (promet). Na području Županije najveći nepokretni točkasti izvori su industrijski objekti te emisije iz kućnih ložišta. Od difuznih izvora tu su rafinerija nafte, poljoprivredne površine, istražna i eksploatacijska polja mineralnih sirovina te kao najznačajnija odlagališta otpada. Na području Županije najveći izvor onečišćujućih tvari SO₂ i CO₂ je industrija, NO_x čestica promet, dok je najveći izvor CO, PM₁₀ i NMHOS-ova emisija iz sektora opće potrošnje (kućanstva, stambene zgrade). Trend onečišćujućih tvari (ukupno iz svih sektora) u razdoblju 2014. – 2018. bilježi lagani rast NO_x, CO, CO₂ i PM₁₀ čestica dok su SO₂ i NMHOS u padu.³⁵ Na području Županije, posebna se pozornost usmjerava na obnovljive izvore energije, a od značajnijih je važno istaknuti da je Tajništvo za čistu energiju EU otoka uvrstilo otok Krk među deset najboljih primjera dobre europske prakse vezane uz energetske učinkovitost i pametne otoke.

³² ibid.

³³Školica zdrave prehrane (<https://skolica-prehrane.rijeka.hr/opis-programa/>, pristupljeno 15. srpnja 2020.).

³⁴ Službeni list Europske unije: PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2020/467 od 25. ožujka 2020. o utvrđivanju konačne alokacije potpore Unije državama članicama za voće i povrće u školama te mlijeko u školama za razdoblje od 1. kolovoza 2020. do 31. srpnja 2021. i o izmjeni Provedbene odluke C(2019) 2249 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020D0467&from=EN>, pristupljeno: 15. srpnja 2020.).

³⁵ Primorsko-goranska županija: „Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2019. – 2022.“, Rijeka, 2019., str. 75.

2.14. Klimatske promjene

Posljedice klimatskih promjena osjećaju se u svim dijelovima svijeta. Očekuje se da će u narednim desetljećima ti učinci biti još intenzivniji. Na mediteranskom području sve su sušniji uvjeti zbog čega je ono još osjetljivije na sušu i šumske požare. Utjecaj klimatskih promjena na zdravlje već je vidljiv, u nekim je europskim regijama povećan broj smrti povezanih s vrućinom. Naročito su pogođeni sektori kao što su poljoprivreda, šumarstvo, energetika i turizam. Ako prosječne temperature ne svjetskoj razini budu i dalje nekontrolirano rasle, neke biljne i životinjske vrste bit će izložene povećanom riziku od izumiranja. Budući da klimatske promjene imaju globalni opseg, Europska unija donijela je **Europski zeleni plan**, važan za promet, energetiku, poljoprivredu, održavanje i gradnju zgrada te industrije s ciljem smanjenja emisija od 55% do 2030. godine, u odnosu na vrijednosti iz 1990. godine.

Primorsko-goranska županije donijela je **Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2019. – 2022.** Program je provedbeni dokument koji definira ciljeve, mjere i prioritete u zaštiti zraka, ozonskog sloja i ublažavanju klimatskih promjena. Osnovni cilj Programa je zaštita i trajno poboljšanje zraka na području Županije, s posebnim naglaskom na onečišćujuće tvari s obzirom na koje je zrak u Županiji II. kategorije kvalitete.³⁶ Proizvodni kapaciteti Županije djelomično se temelje na električnoj energiji dobivenoj iz hidroelektrana (HE Rijeka, HE Vinodol, MHE Zeleni vir, CHE7 Vrelo, CHE Fužine) i planiranim novim hidroelektranama (CHE Vinodol, HE Valiči). Globalni porast temperature u svim sezonama uzrokovat će povećanje potrošnje energije za hlađenje u ljetnom periodu i smanjenje energije potrebne za grijanje u zimskom periodu. Smanjenje količina oborina u ljetnom periodu dovest će do smanjenja doprinosa hidroelektrana uz istovremeno povećanje potrebe za električnom energijom u ljetnim mjesecima. Najveći negativni utjecaj na područje Županije ipak će biti povećanje razine mora. Trenutni trend apsolutne razine mora diljem Europe pokazuje da je na području Županije izražen porast od 3 - 4 mm godišnje, dok klimatske projekcije do kraja 21. stoljeća predviđaju porast razine mora od 32 - 65 cm. Očekivani porast razine mora, ali i djelovanje budućih morskih mijena, valova i olujnih uspora imat će utjecaj i na obalnu infrastrukturu, područja plaža, itd. Najviše će biti ugrožene urbane sredine niskih otoka kao što su Cres, Mali i Veli Lošinj, Krk, Rab, posebni rezervati poput Vranskog jezera na Cresu, ali i gradovi u priobalju. Promjena temperature, slanosti i pH utječe na mogućnost uzgoja nekih vrsta riba i osobito školjkaša na određenim lokacijama.³⁷ Takve promjene će za posljedicu migraciju ribe u dublje vode i smanjenje ili nestanak domaćih vrsta ribe.

³⁶ Primorsko-goranska županija: „Program zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama u Primorsko-goranskoj županiji za razdoblje 2019. – 2022.“, Rijeka, 2019.

³⁷ ibid., str. 27.-28.

Prema rezultatima mjerenja onečišćenja zraka u razdoblju od 2014. do 2018. godine za područje Županije može se zaključiti da je zrak na većem dijelu Županije čist ili neznatno onečišćen. Povećano onečišćenje zraka u promatranom razdoblju zabilježeno je na područjima u blizini industrijskih pogona, tehnoloških procesa, uređaja, difuznih izvora i prometnica. Također je na jednom dijelu Županije vidljiv i utjecaj prekograničnog transporta onečišćujućih tvari zrakom, što se očituje u povišenim koncentracijama ozona.

2.15. Ocjena pripremljenosti institucija i društva za suočavanje s kriznim pritiscima

U sustavu zaštite i spašavanja vodeću ulogu ima javni sektor. U Županiji postoje pravni subjekti čija djelatnost može uzrokovati različite vrste kriznih situacija. Razgranata je mreža dionika uključenih u sustav civilne zaštite koji djeluju i u području prevencije i sanacije (posljedica) kriznih stanja. Operativne snage sustava civilne zaštite kvalitetno su i pravovremeno obavljale sve aktivnosti u analiziranom razdoblju. Njihov ustroj im u redovnim okolnostima omogućava pružanje učinkovite i pravovremene pomoći na cijelom području Županije. Evidentirana su i značajna ulaganja u opremu te infrastrukturu, primarno vatrogasne zaštite, a suradnja između dionika omogućuje efikasnije korištenje resursa, diseminaciju informacija te posljedično učinkovitije djelovanje. Dodatno, pojedini dionici u sustavu civilne zaštite (npr. članovi vatrogasne zajednice) često su sudjelovali u aktivnostima sanacije kriznog žarišta, poput požara i izvan Županije čime se potvrđuje kvaliteta operativnih kapaciteta te sposobnosti učinkovitog regionalnog djelovanja i izvan granica Županije.

Aktivnosti na razini Županije treba i dalje usmjeriti na koordinaciju djelovanja svih službi i pravnih osoba te osigurati sustavno ulaganje, a održivost sustava je determinirana kontinuiranim ulaganjem u sustav civilne zaštite iz proračunskih sredstava Županije, (preventivnim) ulaganjima u sustav civilne zaštite u okviru ESI fondova te „dodatnim“ sredstvima u okviru Mehanizma civilne zaštite Europske unije za sanaciju posljedica kriznog stanja što utječe na kvalitetu i učinkovitost suočavanja s kriznim stanjima. Unatoč tome, ne postoji odgovarajući broj stručno-tehnološki osposobljenih djelatnika za rješavanje kriznih situacija uzrokovanih samim karakterom tehnološkog procesa ili interakcijama s rubnim uvjetima koji se u njima odvijaju, a uočen je i nedostatak infrastrukturnih kapaciteta (poput neizgrađenog heliodroma) koji su uvjetovani djelovanjem na nacionalnoj razini, a koji otkrivaju krhke karike, ne samo sustava civilne zaštite već i drugih povezanih područja te generiraju regionalnu nejednakost u pristupu uslugama po pitanju zdravlja i sigurnosti građana te civilne zaštite.

Razvojni problemi PGŽ u odnosu na CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA

a. Civilno društvo

- *Nedostatna sredstava za osnovne troškove rada i projekata udruga;*
- *Nedostatak jedinstvenog sustava praćenja aktivnih udruga, raspodjela donacija te učinaka potpora udruga;*
- *Nedostatak stručnih osoba u udrugama za pripremu aplikacija za razvojne projekte;*
- *Nemogućnost korištenja državnih potpora za razne vidove zapošljavanja u udrugama;*
- *Nesustavno praćenje zapošljavanja u udrugama.*

b. Sustav zaštite i spašavanja

- *Nedostatak financijskih sredstava za provedbu preventivnih aktivnosti;*
- *Nedovoljna povezanost privatnog i javnog sektora u izgradnji sustava zaštite i spašavanja;*
- *Nedostatak stručnih osoba u pravnim subjektima koji predstavljaju moguću opasnost od tehničko-tehnoloških nesreća;*
- *Problemi u sustavu komunikacije unutar operativnih snaga;*
- *Neusklađenost planskih dokumenata u sustavu zaštite i spašavanja kako po vrstama tako i po razinama;*
- *Potrebna je dosljednija primjena „Zahtjeva zaštite i spašavanja u dokumentima prostornog planiranja Primorsko-goranske županije“;*
- *Nedostatak sustava poticanja i motiviranja volontera za sudjelovanje u sustavu zaštite i spašavanja.*
- *Nedostatno sudjelovanje županijskih i lokalnih tijela i organizacija u zajedničkim akcijama i aktivnostima povezanim s civilnom zaštitom na razini Europske unije*

c. Ranjivost na krizna stanja Primorsko-goranske županije

- *Nedostatna je svijest na nacionalnoj razini o snažnom utjecaju klimatskih promjena i fosilnih goriva na kvalitetu življenja.*
- *Visok stupanj centralizacije na nacionalnoj razini smanjuje mogućnost za provođenje adekvatnih lokaliziranih mjera specifičnih za pojedino (mikro)regionalno područje.*
- *Povećano onečišćenje zraka u promatranom razdoblju zabilježeno je na područjima u blizini industrijskih pogona (Urinj) i difuznih izvora (Mariščina) gdje je kvaliteta zraka zbog navedenog II kategorije. Također je na području Županije vidljiv i utjecaj prekograničnog transporta onečišćujućih tvari zrakom, što se očituje u povišenim koncentracijama ozona; da je najveća produkcija stakleničkih plinova upravo iz cestovnog prometa dok su emisije iz ostalih vrsta prometa u odnosu na cestovni zanemarive.*

d. Sustav prehrane

- *Županija najveći dio svojih potreba u hrani dobavlja izvan svojih granica;*
- *Raspoloživost hrane na globalnom tržištu se smanjuje, a cijena joj raste;*
- *U urbanim područjima nedostaje svijest da će sigurnost prehrane u doglednoj budućnosti ovisiti o razvijenosti poljoprivrede u njihovom neposrednom ruralnom okruženju;*
- *Na proizvodnji hrane zanemariv broj stanovništva (manje od 1%);*
- *Nema sustavnog promatranja stanja okoliša i ranog upozoravanja na promjene koje bi mogle utjecati na proizvodnju hrane (nove vrste nametnika, nove bolesti, stanje populacija komercijalnih vrsta ribe, pojava alohtonih vrsta);*
- *Opskrba stanovništva hranom oslanja se na velike trgovačke lance s dominantno uvoznom robom.*

Razvojne potrebe PGŽ u odnosu na CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA

a. Civilno društvo

- *Jačati kapacitete organizacija civilnog društva te ih osnaživati za doprinos društveno-ekonomskom razvoju;*
- *Unaprijediti suradnju među organizacijama civilnog društva te sa subjektima javnog i privatnog sektora na svim razinama i djelatnostima;*
- *Poboljšati sustav učinkovitog i transparentnog financiranja rada udruga;*
- *Uspostaviti praćenje i vrednovanje rada i doprinosa udruga u razvojnim projektima Županije;*
- *Lobirati putem Lokalnog partnerstva za zapošljavanje da se udrugama omogući korištenje programa sufinanciranja zapošljavanja;*
- *Poticati udruživanja srodnih organizacija civilnog društva u županijske saveze, zajednice ili društva;*
- *Jačati participativnost građana na području Županije, podupirati građanski aktivizam primjenom primjera dobre prakse na području Županije;*
- *Osigurati adekvatno građansko obrazovanje učenika, ali i drugih građana u cilju jačanja demokratskih kapaciteta i civilnog sektora.*

b. Sustav zaštite i spašavanja

- *Izraditi, usvojiti te trajno ažurirati dokumente sustava zaštite i spašavanja Primorsko-goranske županije, a koje uvjetuje postojeća zakonska regulativa;*
- *Odrediti prioritete materijalno-tehničkog razvoja operativnih snaga zaštite i spašavanja i nastaviti s financiranjem sukladno utvrđenim prioritetima;*
- *Planirati usklađenu provedbu osposobljavanja, edukacije, uvježbavanja i aktiviranja za pripadnike operativnih snaga sustava zaštite i spašavanja;*
- *Utvrditi bazu pravnih subjekata koje su svojim kapacitetima od značenja za sustav zaštite i spašavanja na području Primorsko-goranske županije, s evidencijom ljudskih i materijalnih kapaciteta;*
- *U suradnji s nadležnim službama i pravnim osobama utvrditi kritičnu infrastrukturu od značenja za područje Primorsko-goranske županije, te odrediti prioritete prilikom spašavanja;*
- *Intenzivirati suradnju Primorsko-goranske županije sa službama i pravnim osobama koje djeluju na području Županije, te u skladu s mogućnostima organizirati zajedničke vježbe, radionice, radne sastanke radi kvalitetnije međusobne koordinacije i spremnosti za eventualne izvanredne događaje;*
- *Posvetiti pažnju edukaciji građana na području preventivnih aktivnosti te u slučaju nastupa akcidentnih stanja;*
- *Uspostaviti učinkoviti sustav komunikacije primjenjiv kod najznačajnijih operativnih snaga, a za potrebe djelovanja kod većih nesreća ili katastrofa na obuhvatu cijele Primorsko-goranske županije;*
- *Osigurati financijska sredstva za smanjenje rizika od katastrofa na način da se daju poticaji vlasnicima objekata, zajednicama, poduzećima i javnom sektoru za ulaganje u smanjenje rizika sa kojim su suočeni;*
- *Koristiti metode otvorene koordinacije za izmjenu primjera dobre prakse i sredstava u okviru europskih programa i mehanizama (npr. Mehanizam civilne zaštite Europske unije).*

c. Ranjivost na krizna stanja Primorsko-goranske županije

- *Jačati otpornost Županije na krizna stanja primjenom novih digitalnih i tehnoloških rješenja;*
- *Smanjivati ranjivost Županije (Suradnja susjednih županija na smanjivanju ranjivosti cjelokupnog prostora, na politiku zajedničkih rezervi hrane, bezuvjetnog međusobnog*

pomaganja u izvanrednim okolnostima, na solidarnost, kombiniranje resursa i razmjenu znanja i iskustava).;

- *Poticati primjenu kružnog gospodarstva te koristiti obnovljive izvore energije za smanjenje emisija*
- *Donijeti dokument (Akcijski plan) za upravljanje obalnim područjem i prilagodbu obalnog područja na postojeće i buduće klimatske promjene;*
- *Osigurati decentralizirano upravljanje zdravstvenim kriznim situacijama koje će omogućiti lokalizirani pristup i osigurati provedbu parcijalnih mjera za sanaciju kriznog stanja.*

d. Sustav prehrane

- *Osmisliti pravni okvir za jednostavno davanje na korištenje slobodnih poljoprivrednih površina lokalnim stanovnicima koji nemaju zemlju, a žele se posvetiti agroekološkoj proizvodnji hrane;*
- *Povećati županijsku agroekološku proizvodnju hrane razvojem ruralne i urbane poljoprivrede;*
- *Osigurati vlastitu proizvodnju autohtonog sjemenskog i sadnog materijala, te očuvati lokalne pasmine u stočarstvu;*
- *Utvrđiti dopuštene kvote u ribarstvu, zaštititi ribolovna područja, kao i tehnike i alate koji će jamčiti održivu razinu ribarenja, te osmisliti odgovarajući sustav kontrole;*
- *proizvodnju i distribuciju hrane uključiti u sustav za rješavanje socijalnih problema (nezaposlenosti, ovisnosti, osobe sa posebnim potrebama, žrtvama elementarnih nepogoda, socijalne isključenosti, izdržavanje manjih kazni i sl.);*
- *Prodavati lokalno proizvedene svježe namirnice i procesiranu hranu, poticati zadrugarstvo, obiteljsku i komunalnu poljoprivredu.*